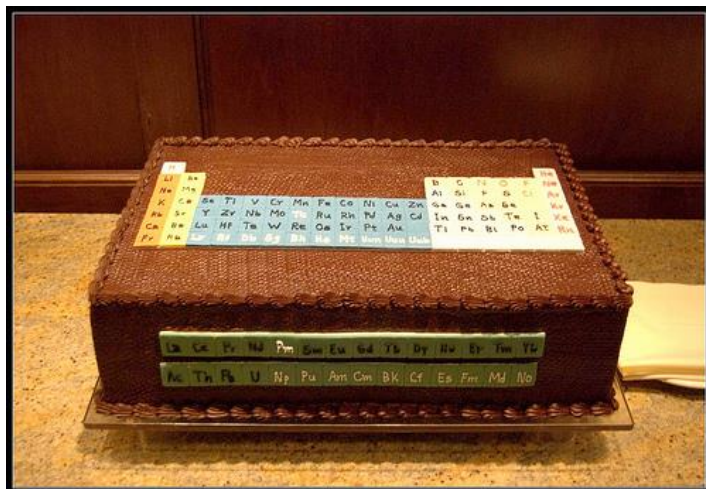

Tør du spise kagen???

Jeres klassekammerat kommer glad ind i klassen med en lækker kage. Han fortæller, at han var løbet tør for bagepulver, men havde fundet et glas med hvidt pulver mærket NaHCO_3 (natriumhydrogencarbonat). Stoffet stod i køkkenskabet, og der var desuden angivet, at der ved opvarmning af NaHCO_3 dannes kuldioxid (gas). Derfor besluttede din klassekammerat at anvende dette stof som hævemiddel i kagen.

Formål: Formålet med øvelsen er at finde ud af, om I tør spise kagen, som han har bagt. I skal bl.a. finde ud af hvilken reaktion der sker, når natriumhydrogencarbonat anvendes til bagning. Denne proces skal undersøges kvalitativt og kvantitativt. Desuden skal I undersøge hvilke H- og P-sætninger der gælder for de produkter der dannes i de tre reaktioner.

Teori: Der er tale om én af følgende tre reaktionsligninger, når natron opvarmes. Hvordan kan I påvise hvilken reaktion, der er tale om? De tre mulige reaktionsprodukter er opskrevet neden for. Opskriv og afstem reaktionerne (husk tilstandsformer), og **få dem godkendt af læreren**, inden I går videre.

1. Reaktionsprodukterne bliver dinatriumoxid, vanddamp og carbondioxidgas
2. Reaktionsprodukterne bliver natriumhydroxid og carbondioxidgas
3. Reaktionsprodukterne bliver dinatriumcarbonat, vanddamp og carbondioxidgas

Fremgangsmåde

Undersøg, hvilken reaktion der finder sted. Forsøget må først startes når læreren har godkendt fremgangsmåden. Hint: I skal øve jer i mængdeberegning. OBS: Der må max afvejes 0,5g natriumhydrogencarbonat.

Efter forsøget rengøres diglerne og sættes i opvaskemaskinen. Bunsenbrændere og trefod sættes tilbage i skabet og kemikalierne sættes tilbage i kemikalieskabet på den rigtige plads (alfabetisk). Husk, at indikatorer hører til i indikatorskabet.

Materialer

Tilgængeligt udstyr

Digel med låg
Bunsenbrænder
Reagensglas
Trefod
Tændstål
Analysevægt (Vægt med tre decimaler)
pH-indikatorpapir
Tang

Kemikalier og indikatorer

Natriumhydrogencarbonat
Bromthymolblåt (BTB)

Spørg læreren hvis du ønsker at bruge materialer som ikke står i listen ovenfor.

Journal

- Alle reaktioner i journalen skal være afstemt og angivet med tilstandsformer.
- Hvad er forskellen på bagepulver og natron kemisk set og i forhold til bagemæssige egenskaber? (begge dele findes i kemilokalet, undersøg hvad de indeholder ved at læse på dem, brug dine erfaringer fra hævemiddelforsøget)
- Hvilken af de tre processer giver produkter, som kan indtages uden fare for helbredet (Hint: Find stoffernes H- og P-sætninger).
- Hvad er stofmængden af natriumhydrogencarbonat i jeres forsøg?
- Udregn hvor meget produkt der teoretisk set kan dannes når natriumhydrogencarbonatet i jeres forsøg opvarmes.
- Hvor meget produkt fik I i praksis da I opvarmede natriumhydrogencarbonatet og hvad svarer denne mængde til i procent ud af det teoretiske udbytte regnet ovenfor?
- Hvilken reaktion ser I som den mest sandsynlige der vil ske, når man bager?
- Tør I spise kagen? (begrund kemisk)
- Ud fra den reaktion I mener der er sket, skal I beregne hvor meget natron der sjak tilsættes en kagedej der fylder 1 liter, så den hæver til 1,25 liter og bliver dejlig luftig i ovnen?
- Diskuter usikkerheder ved forsøget

Denne øvelse tager udgangspunkt i s. 39-41 og s. 53-60 og s. 78-99 i basiskemi C samt opgaverne på disse sider. Eksempel 8 og 9 s. 90-92 er særligt gode. I kan finde hjælp til at løse opgaverne på disse sider.

God fornøjelse